

Hospodaření a ziskovost bank

ESF MU

Ing. Jarmil Vlach

Obsah

- Finanční výkazy finančních institucí
- Hodnocení výkonnosti, rentability či efektivnosti banky
- Řízení rizik
- Úvěrové riziko
- Tržní riziko
- Likviditní riziko
- Kapitálové riziko
- Operační riziko

Hospodaření bank

- Bankovní instituce, tak jako všechny ostatní podnikatelské subjekty, jsou povinny vyhotovit mj. základní finanční výkazy
- Rozvaha
- Výkaz zisků a ztráty
- Výkaz cash flow
- Výkaz o změně vlastního kapitálu

Hospodaření bank

- **Likvidita**

- Schopnost banky dostát svým závazkům
- Primární rezervy – hotovost, prostředky na běžných účtech u jiného peněžního ústavu
- Sekundární rezervy – vysoce výnosová aktiva s vysokým stupněm likvidity (PMR, dobrovolné rezervy u CB a otevřené úvěrové linky u ostatních komerčních bank)

- **Rentabilita**

- Schopnost banky dosahovat zisku

- **Solventnost**

- Schopnost banky hradit ze svých běžných příjmů běžné výdaje i v případech, kdy v jejím hospodaření došlo ke ztrátě.
- Solventní banka může pokračovat ve své činnosti a nepřenáší špatné výsledky hospodaření na vkladatele.

Rozvaha

- Aktivní bankovní operace (aktivní obchody) mají odraz v levé části bilance banky a souvisí s použitím vlastního a svěřeného kapitálu banky. Zahrnují operace, při jejichž realizaci je banka v pozici věřitele (úvěrové operace, investice do cenných papírů).
- Pasivní bankovní operace (pasivní obchody) se projevují na pravé straně bilance. Patří sem zejména činnosti spojené s pozicí banky jako dlužníka – se získáváním cizího kapitálu (klientské vklady, emise bankovních obligací, přijímání úvěrů na mezibankovním trhu). Také tvorba vlastního kapitálu emisí akcií a vytváření rezervních fondů a fondů ze zisku

Rozvaha

- Rozvaha je řazena od nejlikvidnější aktiv po ta nejméně likvidní. Také pasiva jsou řazena od nejlikvidnějších pasiv po ta nejméně likvidní.
- Banky mají mnohem vyšší finanční páku (jsou zadlužené, mají vysoké leverage) v porovnání s podniky
- **AKTIVA BANKY**
 - Hotovost – bankovky, mince v různých měnách na pokladnách, trezorech a bankomatech, patří sem také vklady u CB na účtu platebního styku
 - Pohledávky za klienty, za bankami – poskytnuté úvěry klientům, bankám
- **PASIVA BANKY**
 - Závazky vůči bankám a vůči klientům – vklady klientů, bank

Rozvaha obchodní banky

AKTIVA	PASIVA
Pokladní hotovost a vklady u centrálních bank	Závazky vůči bankám a druž. záložnám
Státní bezkup. dluhopisy a ost. CP přijímané CB k refin.	Závazky vůči klientům (členům druž. záložen)
Pohledávky za bankami a druž. záložnami	Závazky z dluhových cenných papírů
Pohledávky za klienty (členy druž. záložen)	Ostatní pasiva
Dluhové cenné papíry	Výnosy a výdaje příštích období
Akcie, podílové listy a ostatní podíly	Rezervy
Účasti s podstatným vlivem	Podřízené závazky
Účasti s rozhodujícím vlivem	Základní kapitál
Dlouhodobý nehmotný majetek	Emisní ážio
Dlouhodobý hmotný majetek	Rezervní fondy a ostatní fondy ze zisku
Ostatní aktiva	Rezervní fond na nové ocenění
Pohledávky z upsaného základního kapitálu	Kapitálové fondy
Náklady a příjmy příštích období	Oceňovací rozdíly
	Nerozdělený zisk nebo neuhrazená ztráta
	Zisk nebo ztráta za účetní období
AKTIVA CELKEM	PASIVA CELKEM

Podrozvaha

- Podrozvahové operace = pohledávky a závazky banky, které se neobjevují v rozvaze
- Narůstající význam podrozvahových operací
- Zvyšující se objem podrozvahových operací
- Důraz na řízení rizik těchto obchodů

Podrozvaha

1. Poskytnuté a přijaté přísliby a záruky
2. Poskytnuté a přijaté zástavy
3. Pohledávky a závazky ze spotových operací
4. Pohledávky a závazky z pevných termínových operací
5. Pohledávky a závazky z opcí
6. Odepsané pohledávky a závazky
7. Hodnoty předané a převzaté do úschovy, správy a k uložení
8. Hodnoty předané a převzaté do obhospodařování

Výkaz zisku a ztráty

NÁKLADY	VÝNOSY
- Náklady na úroky a podobné náklady	- Výnosy z úroků a podobné výnosy
	- Výnosy z akcií a podílů
- Placené poplatky a provize	- Přijaté poplatky a provize
Zisk nebo ztráta z finančních operací	
- Ostatní provozní náklady	- Ostatní provozní výnosy
- Správní náklady	
- Odpisy, tvorba rezerv a OP	- Rozpuštění rezerv a OP
- Ztráty z převodu účastí	- Podíl na ziscích účastí
Zisk nebo ztráta za účetní období z běžné činnosti před zdaněním	
- Mimořádné náklady	- Mimořádné výnosy
Zisk nebo ztráta za účetní období z mimořádné činnosti před zdaněním	
Daň z příjmů	
Zisk nebo ztráta za účetní období po zdanění	

Bilance banky

- Zisk představuje výsledek podnikatelské činnosti. Je jedním z klíčových výkonnostních parametrů jakékoliv firmy. Pokud chceme pochopit skladbu zisku, musíme analyzovat položky jednotlivých účetních výkazů, zejména rozvahy a výkazu zisků a ztrát. Tyto výkazy podávají základní informace o kvalitě činnosti banky.

Výkaz zisku a ztráty

- VZZ řazen podle činností typických pro finanční instituce
- Nejdříve hospodářský výsledek z finančních operací
- Následně hospodářský výsledek z provozní činnosti
- Významné zastoupení položek jinak netypických pro komerční společnosti

	31.12.2019	31.12.2018
Úrokové výnosy	195 927	179 171
Úrokové náklady	80 179	49 417
Výnosy z dividend	12 310	9 164
Výnosy z poplatků a provizí	44 262	46 054
Náklady na poplatky a provize	11 211	12 407
Kurzové rozdíly	8 276	6 922
Ostatní provozní výnosy	4 687	4 881
Ostatní provozní náklady	2 005	1 945
Správní náklady	77 717	76 745
Odpisy	0	0
Tvorba rezerv	12 367	8 133
Podíl na zisku nebo ztrátě dceřinných, společných nebo přidružených společností	-707	2 046

Měření ziskovosti

- **COST INCOME RATIO:**
 - Poměr nákladů k výnosům

- **NET INTEREST MARGIN**
 - Čistá úroková marže

Hodnocení výkonnosti, rentability či efektivnosti banky

- základní činností řízení banky je **řízení aktiv a pasiv (Assets and Liabilities Management, ALM)**
- **CÍL:**
- Zajistit likviditu, rentabilitu a solventnost banky
- Řízení vztahů vlastního a cizího kapitálu tj. kapitálové struktury
- Řízení aktiv z hlediska jejich likvidnosti, výnosnosti a rizikovosti
- Řízení vztahů aktiv a pasiv a podrozvahových operací

Hodnocení výkonnosti, rentability či efektivnosti banky

- **Kvantitativní analýza** – používá finanční výkazy tj. analýza struktury výkazů, výpočet finančních poměrových ukazatelů, srovnání v rámci sektoru
- **Kvalitativní analýza** – hodnocení managementu, strategie, vize, komparativních výhod a vnitřního kontrolního mechanismu

Finanční ukazatele

- Základem hodnocení finanční situace každého podniku a také banky jsou poměrové finanční ukazatele.

Mezi nejpoužívanější patří

- **Ukazatel kapitálové přiměřenosti**
- **Rizikovost** (např. podíl ohrožených úvěrů na celkovém úvěrovém portfoliu, podíl kapitálu Tier 1 na celkových aktivech)
- **Ziskovost**

Ukazatele ziskovosti

- **ROAA nebo ROA (ziskovost průměrných aktiv)**

ROAA = čistý zisk/průměrná aktiva * 100

- **ROAE nebo ROE (ziskovost průměrného vlastního jmění)**

ROAE = čistý zisk/průměrný vlastní kapitál * 100

- **Zisk před zdaněním (EBT) na průměrný Tier 1**

PoT = EBT/průměrný Tier 1 * 100

- **Čistá úroková marže**

NIM = čistý úrokový zisk/průměrná výnosová aktiva * 100

Řízení rizik

- Bankovní podnikání zahrnuje měření, řízení a přijetí rizika.
- Systém řízení rizik - hlavní složka finančního řízení bank.
- Pro řízení bankovních rizik je nezbytné splnit dvě podmínky:
 - Identifikovat rizika.
 - Změřit rizika.
- Správná identifikace, měření a řízení rizik patří k základním podmínkám efektivní činnosti banky.
- Maximalizace zisku = nutnost přebírat určitá rizika

Řízení rizik

- Je možné chápat jako strukturované řízení bilance a podrozvahových položek, tedy řízení aktiv a pasiv (ALM)
- Někdy je však pod pojmem řízení rizik chápáno spíše řízení jednotlivých rizik.
- Základním nástrojem – volatilita = standardní odchylka vývoje cen určitého podkladového aktiva

Klasifikace bankovních rizik

- **Finanční rizika**
 - úvěrové riziko
 - tržní riziko
 - likviditní riziko
 - kapitálové riziko
- **Nefinanční rizika**
 - operační riziko
 - riziko modelu
 - právní, daňové, regulační, politické, reputační aj.

Úvěrové riziko

- Úvěrové riziko spočívá v tom, že klient banky nedodrží sjednané podmínky finanční transakce a bance tím vznikne finanční ztráta.
- Představuje 60 - 80% všech bankovních rizik a jeho řízení je středobodem řízení rizik.
- Kapitálový požadavek ke kreditnímu riziku představuje cca 85% všech kapitálových požadavků.

Měření kreditního rizika

- Pro krytí kreditních rizik banky vytváření tzv. opravné položky a drží tak určité množství kapitálu ke krytí všech úvěrů.
- Pohledávky bez selhání dlužníka
 - Standardní pohledávky
 - Sledované pohledávky
- Pohledávky se selháním dlužníka, pohledávky v defaultu
 - Nestandardní pohledávky
 - Pochybné pohledávky
 - Ztrátové pohledávky
- Opravné položky se vytváření i k podrozvahovým pohledávkám

Měření kreditního rizika

- Systém ohodnocování úvěrů (scóring, rating klientů)
- Systém monitoringu
- Systém pro ohodnocování zajištění
- Systém řízení rizik, systémový přístup ke kategorizaci úvěrů a tvorbě opravných položek
- Nastavení work-out procedur (vymáhání pohledávek)
- Pravidelný audit

Měření kreditního rizika

- Úvěrová strategie banky a její zapracování do vnitřních předpisů banky
- Organizační předpoklady
 - Útvar styku se zákazníky
 - Útvar zaúčtování a administrace
 - Útvar řízení rizik
 - Útvar auditu a kontroly
 - Útvar zabývající se vymáháním problémových úvěrů
- Schvalovací a rozhodovací pravomoci (oddělení akvizice klienta od schválení jeho úvěrového případu)
- Kreditní limity (limity angažovanosti, limity na odvětví, zemi, klienty)
- Oceňování úvěrů/klientů – stanovení ceny úvěru, poplatků

Kvalita aktiv českého bankovního sektoru

Struktura úvěrů dle portfolií

Zdroj: ČNB

Objemy expozic, opravných položek a míry krytí dle míry rizika a portfolia

Stupeň	Datum	Klientské expozice		Opravné položky		Míra krytí	
		Objem (mld. Kč)	Změna (v %)	Objem (mld. Kč)	Změna (v %)	Podíl (v %)	Změna (v p. b.)
Celkem	12/2019	3 371		58,00		1,71	
	12/2020	3 514		77,20		2,25	
	08/2021	3 796	8,0	74,63	-3,3	2,01	-0,24
S1	12/2019	3 150		7,45		0,21	
	12/2020	3 070		9,42		0,31	
	08/2021	3 364	9,6	9,43	0,1	0,28	-0,03
S2	12/2019	215		7,85		3,32	
	12/2020	351		19,57		5,58	
	08/2021	341	-2,9	17,32	-11,5	5,09	-0,50
S3	12/2019	76		44,17		57,72	
	12/2020	93		48,21		51,69	
	08/2021	91	-2,0	47,88	-0,7	52,37	0,68

Zdroj: ČNB

Poznámka: Klientskými se rozumí expozice vůči soukromému sektoru.

Poznámka: S1 a S2 zahrnuje výkonné úvěry, S3 lze ztotožnit s nevýkonnými úvěry.

Registry úvěrů – podpůrný nástroj pro řízení kreditního rizika

- Registr dlužníků je elektronická databáze, která shromažďuje osobní údaje o dlužnících, jejich dlužích a platební morálce. V České republice existují 4 oficiální registry dlužníků – spotřebitelů.

Centrální registr úvěrů (CRÚ)

- Účastníky všechny banky a pobočky zahraničních bank působících na území ČR
- Sdílí informace o závazcích a platební morálce klientů
- Garantem ČNB

Registry úvěrů – podpůrný nástroj pro řízení kreditního rizika

Bankovní registr clientských informací (BRKI)

- Spravován společností CBCB (Czech Banking Credit Bureau)
- Vede databázi o úvěrových vztazích mezi bankami a jejich klienty
- Obsahuje pozitivní i negativní informace
- Kompletní úvěrová historie klientů

Nebankovní registr clientských informací (NRKI)

- Spravován společností CNBCB (Czech Non-Banking Credit Bureau)
- Databáze údajů o úvěrových produktech klientů leasingových společností, společností poskytujících spotřebitelské úvěry a faktoringových společností

Registry úvěrů – podpůrný nástroj pro řízení kreditního rizika

Sdružení SOLUS (Sdružení na Ochranu Leasingu a Úvěrů Spotřebitelům)

- Zájmové sdružení právnických osob, jehož členy jsou kromě bank a seriózních nebankovních věřitelů i telekomunikační operátoři a distributoři energií.

Registry úvěrů – podpůrný nástroj pro řízení kreditního rizika

Existují v zásadě dva druhy registrů:

- **registr negativní**, který vede o dlužníku informace, pouze pokud je dlužník v prodlení, tedy nesplácí (výše uvedený SOLUS) a
- **registr pozitivní**, který vede o dlužníku informace již na základě pouhé skutečnosti, že dlužník někomu (bance, nebankovnímu věřiteli, leasingové společnosti) dluží, nebo dokonce na základě pouhé žádosti o úvěr (výše uvedené BRKI a NRKI). Tento druh registru vede údaje o platební morálce, lze z něj vyčíst i to, že dlužník řádně a včas splácí a vede samozřejmě i údaje negativní, tedy když se dlužník dostává do prodlení.

Hodnocení kreditního rizika

- Aby banka snížila úvěrové riziko, provádí před poskytnutím jakéhokoliv úvěrového produktu komplexní hodnocení klienta a limitování úvěru.
- Během celého trvání úvěrového obchodu pravidelně vyhodnocuje bonitu klienta a provádí tzv. monitoring dlužníka.
- Hodnocení klienta zahrnuje:
 - analýzu právních poměrů žadatele o úvěr,
 - analýzu osobní důvěryhodnosti žadatele,
 - analýzu jeho hospodářské a finanční situace.

Hodnocení kreditního rizika

- Výsledkem analýzy – číselný skóring
- Na základě skóringu klient zařazen do některé z ratingových kategorií
- Banky mají své ratingové stupnice např.
- 0 – 10, A – F apod.

Tržní riziko

- Jedná se o riziko ztráty ze změn tržních cen v důsledku nepříznivých změn tržních podmínek, tj. nepříznivého vývoje úrokových měr (úrokové riziko), cen akcií (akciové riziko), cen komodit (komoditní riziko) či měnového kurzu (měnové riziko).
- Tržní riziko můžeme rozdělit na:
 - Úrokové riziko,
 - Akciové riziko,
 - Komoditní riziko,
 - Měnové riziko.

Tržní riziko

Úrokové riziko

- Riziko změn tržních úrokových sazeb a jejich dopadu na zisk banky.
- Řízení
 - přizpůsobení struktury aktiv a pasiv z hlediska jejich citlivosti,
 - pomocí termínových operací,
 - GAP analýza.

Měření tržního rizika

- **GAP analýza**
 - Měří efekt změny úrokové sazby na čistý zisk banky nebo na reálnou hodnotu aktiv a pasiv.
 - Dělí aktiva a pasiva i podrozvahové položky do jednotlivých časových pásem podle splatnosti a měří tak riziko, které spočívá v nesouladu ve splatnostech (a době přecenění) aktiv a pasiv.

Měření tržního rizika

- Když se úroková sazba zvýší, přecenění se větší korunové množství aktiv než pasiv, proto z krátkodobého aspektu bude rychlejší růst úrokového příjmu než úrokových nákladů. Naopak, když úroková sazba poklesne, nastane opačný jev.
- **Když úrokové sazby stoupají, lze očekávat růst zisků.**
- **Když úrokové sazby klesají, lze očekávat pokles zisků.**

Tržní riziko

Měnové riziko

- Blízké úrokovému riziku. Vyplývá pro banku ze změn měnových kurzů.
- Ke kurzovému riziku dochází, je-li množství aktiv a pasiv v každé jednotlivé cizí měně různé.
- Pohyb kurzů cizích měn vůči domácí měně pak vede k dopadům do zisku.
- Řízení
 - přizpůsobení struktury aktiv a pasiv z hlediska jejich citlivosti,
 - pomocí termínových operací.

Tržní riziko

Základní pojmy v oblasti měnového rizika

- Zhodnocení měny – růst hodnoty měny vůči jiné měně, opakem znehodnocení měny
- Okamžitý směnný kurz SPOT – směnný kurz mezi dvěma měnami, platný pro okamžitý obchod.
- Termínový směnný kurz forward, opce – dnes dohodnutý směnný kurz na dodání měny v určitém termínu v budoucnosti,
- Čistá míra vystavení se riziku – částka, o kterou je banka v čisté dlouhé pozici (převyšuje) nebo čisté krátké pozici (chybí) v určité měně,

Tržní riziko

Základní pojmy v oblasti měnového rizika

- Čistá dlouhá pozice – aktiva v cizí měně plus částka deviz nakoupených v obchodní pozici přesahují pasiva v cizí měně plus částka deviz prodaných v obchodní pozici,
- Čistá krátká pozice – aktiva v cizí měně plus částka deviz koupených v obchodní pozici jsou nižší než pasiva v cizí měně plus částka deviz prodaných v obchodní pozici,
- Otevřená pozice – devizová nezajištěná pozice.

Tržní riziko

Komoditní riziko

- Riziko ztráty ze změn cen nástrojů citlivých na ceny komodit.
- Řízení – pomocí termínových operací.

Akciové riziko

- Riziko ztráty ze změn cen nástrojů citlivých na ceny akcií.
- Řízení – diverzifikace.

Likviditní riziko

- Schopnost dostat v svém krátkodobým splatným závazkům, v odpovídající objemové a časové struktuře, tedy schopnost banky reagovat na požadavky střadatelů na vyzvednutí jejich vkladů.
- Jednou z nejvýznamnějších funkcí při řízení rizika bank je řízení aktiv a pasiv a podrozvahy banky (**Asset and Liability Management, ALM**)
- Speciální útvary – výbor **ALCO (Assets and Liabilities Committee)**
 - Cíl – zajistit likviditu, solventnost a rentabilitu bank
- Likvidita úzce souvisí se ziskem banky a s ostatními bankovními riziky.

Likvidní riziko

Řízení likvidity

▪ Strana aktiv

- vytvářet takové portfolio, které bance zajišťuje dostatek likvidních prostředků, banka udržuje určitou hladinu likvidních aktiv ve formě hotovosti, PMR - vkladů u CB a jiných komerčních bank a likvidních CP,
- zároveň, investovat tak, aby výnosy byly co nejvyšší a rizika byla přiměřeně omezena.

▪ Strana pasiv

- mít k dispozici takové instrumenty, pomocí nichž může banka v případě potřeby získat likvidní prostředky,
- tzn. získání zdrojů s co nejnižšími náklady a s co nejdelším časovým možným použitím, banka tak dokáže do značné míry určit, kdy bude klient své peníze požadovat zpět.

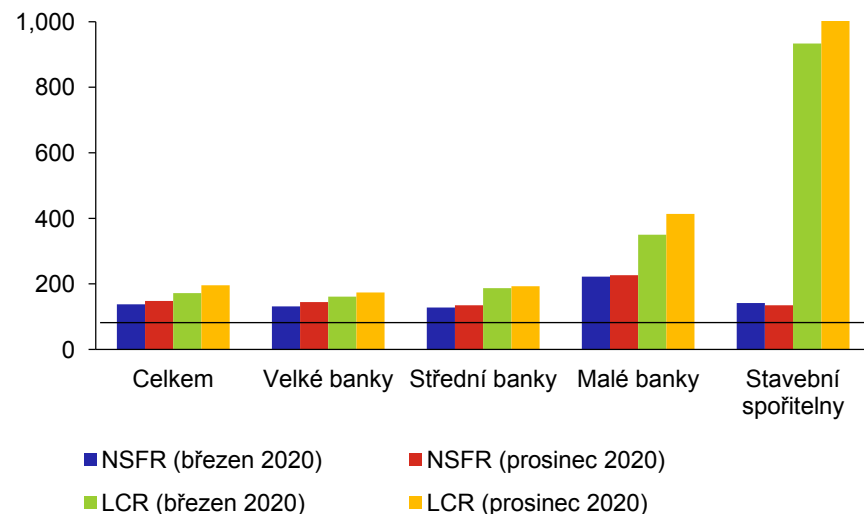
Měření a řízení likvidity

- **GAP analýza**
 - Rozdělení všech aktiv a pasiv do pásem podle jejich splatnosti
- **Ukazatel krytí likviditou podle BASEL III (Liquidity Coverage Ratio, LCR)**
 - Zabývá se řízením likviditního rizik v krátkodobém horizontu
 - $$\text{LCR} = \frac{\text{vysoce kvalitní likvidní aktiva}}{\text{čistý odliv pasiv během 30 dnů}} \geq 100\%$$
- **Ukazatel čistého stabilního financování podle BASEL III (Net Stable Funding Ratio, NSFR)**
 - Zabývá se řízením likviditního rizik v dlouhodobém horizontu
 - $$\text{NSFR} = \frac{\text{použitelné stabilní zdroje}}{\text{požadované stabilní zdroje}} \geq 100\%$$

Likvidita v českém bankovním sektoru

Srovnání vybraných ukazatelů bilanční likvidity bank

(v %)

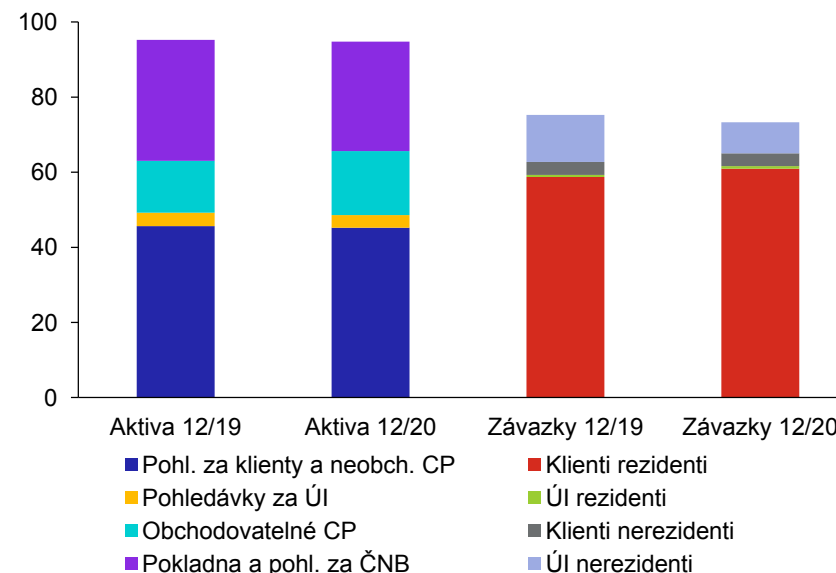

Zdroj: ČNB

Poznámka: LCR je poměr likvidní rezervy vůči čistému odtoku likvidity bank na horizontu zátěže 30 dní dle nařízení Evropské komise 2015/61. NSFR je poměr dostupných a požadovaných zdrojů stabilního financování bank dle Basel III. Výsledky zohledňují likviditní podskupiny a nezahrnují banky se státní účastí.

Vybrané položky bilancí domácího bankovního sektoru

(v % bilanční sumy)

Zdroj: ČNB

Poznámka: CP = cenné papíry, ÚI = úvěrové instituce.

Kapitálové riziko

- Riziko nedostatečné výše vlastního kapitálu vzhledem k pokrytí ztrát banky.
- Pro banku je důležitá absolutní výše vlastního kapitálu. Stejně důležité je i stanovení kapitálové přiměřenosti ve vztahu k rizikům, která bankovní podnikání obsahuje.

Kapitálová přiměřenost

- změření rizik daného subjektu a stanovení odpovídající minimální úrovně kapitálu. Kapitálová přiměřenost představuje ohodnocení bezproblémového chodu finanční instituce v budoucnosti, tj. je ukazovatelem finanční síly a důvěryhodnosti banky.

RIZIKO vloženého kapitálu

- Ukazatele, které se zabývají úrovní rizika spojeného s činností banky. Ukazatel RAROC, riziková návratnost vloženého kapitálu (risk-adjusted return on capital) umožňuje bankám alokovat kapitál do jednotlivých byznys útvarů podle stupně jejich rizikovosti.

Typy kapitálu

Regulatorní

- Používá se pro výpočet kapitálové přiměřenosti, má tři základní části:
 - Nejvyšší kvalita kapitál Tier 1, obsahuje primární základní kapitál, nerozdělený zisk a povinné rezervní fondy
 - Dodatečný kapitál Tier 2, obsahuje zejména podřízený kapitál, skryté rezervy, rezervy z přecenění a ostatní kapitálové fondy
 - Dodatečný kapitál Tier 3, který je primárně určen pro krytí tržního rizika a obsahuje více nástrojů než Tier 1 a Tier 2 (např. podřízený dluh a rezervy). V současné regulaci se Tier 3 kapitál již nepoužívá.

Basilejský koncept kapitálové přiměřenosti

- S rostoucí globalizací ve světě a na finančních trzích rostla potřeba mezinárodní koordinace regulace finančních institucí.
- 1988 Basilejský výbor pro bankovní dohled působící při Bance pro mezinárodní platby, složený z centrálních bank a bankovních regulátorů zemí G10 vydal první koncept kapitálové přiměřenosti tzv. **Basilejskou kapitálovou dohodu – BASEL I**
- Základní myšlenka – mít „kapitálový polštář“ pro krytí neočekávaných ztrát.
- První sjednocení pravidel kapitálové přiměřenosti minimální požadavek na kapitál bank a způsob jeho měření.

Basilejský koncept kapitálové přiměřenosti – BASEL

I

- Tento dokument se zabýval pouze úvěrovým rizikem bank a stanovil poměr regulačního kapitálu k rizikově váženým aktivům banky na úroveň minimálně 8 %.

- $$\text{CAD} = \frac{\text{CAPITAL}}{\text{RWA}} \geq 8\%$$

CAD = kapitálová přiměřenost

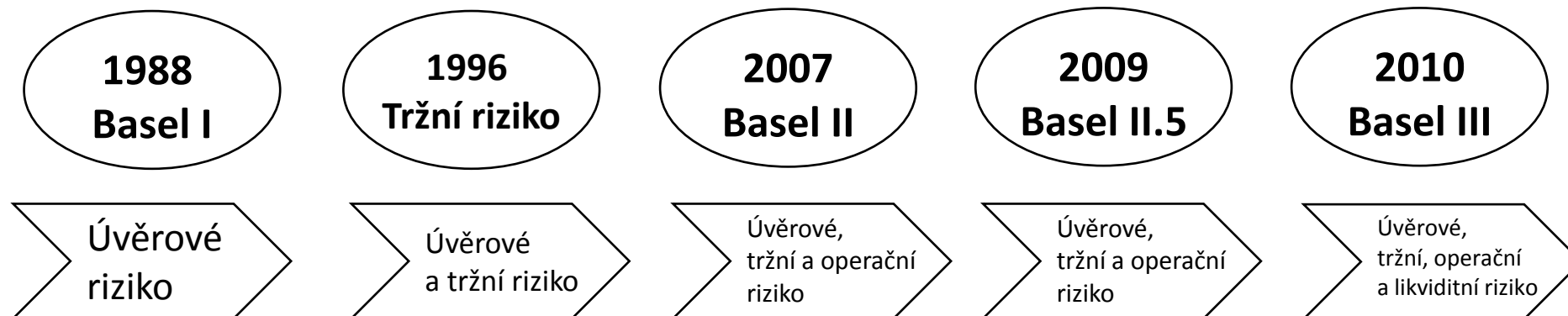
CAPITAL = kapitál

RWA = rizikově vážená aktiva

- Tzn. velmi zjednodušeně při poskytnutí úvěru ve výši 1 000 Kč musí banka minimálně 80 Kč pokrýt ze svého kapitálu, zbylých 920 Kč použije z cizích zdrojů.

Basilejský koncept kapitálové přiměřenosti – BASEL

- BASEL I zahrnovala pouze úvěrové riziko. Postupem času se ukázalo, že je třeba zahrnout i další rizika.
- Standardy BASEL I byly přijaty i mimo členské země BCBS a celkový rozsah tak překročil mezinárodně aktivní banky, na které bylo původně BASEL I určeno.
- Vzhledem k akceleraci finančních inovací a rozvoji nových metod risk managementu, začalo být v posledních letech jasné, že je nutná aktualizace této dohody.

Basel II

- **Plánované cíle:**

- **Zvýšit bezpečnost a zdraví mezinárodního finančního systému pomocí udržení stávající úrovně průměrného regulatorního kapitálu v bankovním systému.**
- **Banky si mohou vybrat z různých možností pro výpočet kapitálových požadavků.**
- **Implementace operačního rizika**
- **$CAD = \frac{CAPITAL}{KP} \times 0,08 \geq 8\%$**

- kde KP – kapitálový požadavek k úvěrovému, tržnímu a operačnímu riziku

Kritika Basel II

- Nižší úroveň kapitálu způsobila vyšší nestabilitu mezinárodního bankovního systému, což prohloubilo globální krizi započatou v roce 2008 (např. BASEL II snížila rizikovou váhu na hypotéky, což zvýšilo jejich poskytnuté objemy, dále banky nemusely držet kapitál na nakoupené dluhopisy od domácí vlády, což způsobilo velké problémy např. ve Španělsku nebo Řecku v roce 2012)
- Regulace zvýhodňovala velké mezinárodní banky, došlo ke snížení konkurence na globálním trhu
- Interní bankovní modely založené na špatných předpokladech špatně ohodnotily riziko, resp. ho zvýšily.

Basilejský koncept kapitálové přiměřenosti – BASEL III

- Finanční krize ukázala, že principy z BASEL II nejsou dostačující.
- Vysoce riziková aktiva byla vyváděna z bilancí bank, banky vyplácely vysoké bonusy svým manažerům a dividendy akcionářům, což prohlubovalo nepříznivou situaci bank.
- Nová dohoda za účelem posílení regulace, dohledu a risk managementu globálního bankovního sektoru.

Tři hlavní cíle:

1. Zlepšit stabilitu bankovního systému plynoucí z finanční a ekonomické krize
2. Zlepšit risk management a governance
3. Posílení transparentnosti a informační otevřenosti bank

Basilejský koncept kapitálové přiměřenosti – BASEL III

- Implementace do evropské legislativy a národních legislativ od roku 2013, konečná implementace v r. 2019.

Hlavní změny v BASEL III

1. Požadavky na vyšší kvalitu složení a transparentnost bankovního kapitálu a risk managementu (pokrytí všech rizik, kontrola pákového poměru, kapitálový polštář)
2. Nové požadavky na likviditní standardy pro mezinárodní banky (LCR, NSFR)
3. Zaměření na systémové riziko a propojenost (např. vyšší kapitál pro systémové deriváty, vyšší kapitál pro vnitřní finanční pozice)

Basilejský koncept kapitálové přiměřenosti – BASEL III

$$CAD = \frac{BASEL_III_CAP}{RWA} \geq 10,5\%$$

The diagram illustrates the components of Risk-Weighted Assets (RWA) used in the Basel III capital adequacy ratio (CAD). The RWA is divided into three categories:

- Úvěrové riziko** (Credit Risk): Includes Basel I and Basel II.
- Tržní riziko** (Market Risk): Includes Basel II.5 and Basel III.
- Operační riziko** (Operational Risk): Includes Basel III.

- BASEL_III_CAP – kmentový kapitál Tier 1 + dodatečný kapitál Tier 1 + kapitál Tier 2 + konzervační polštář
- RWA – rizikově vážená aktiva

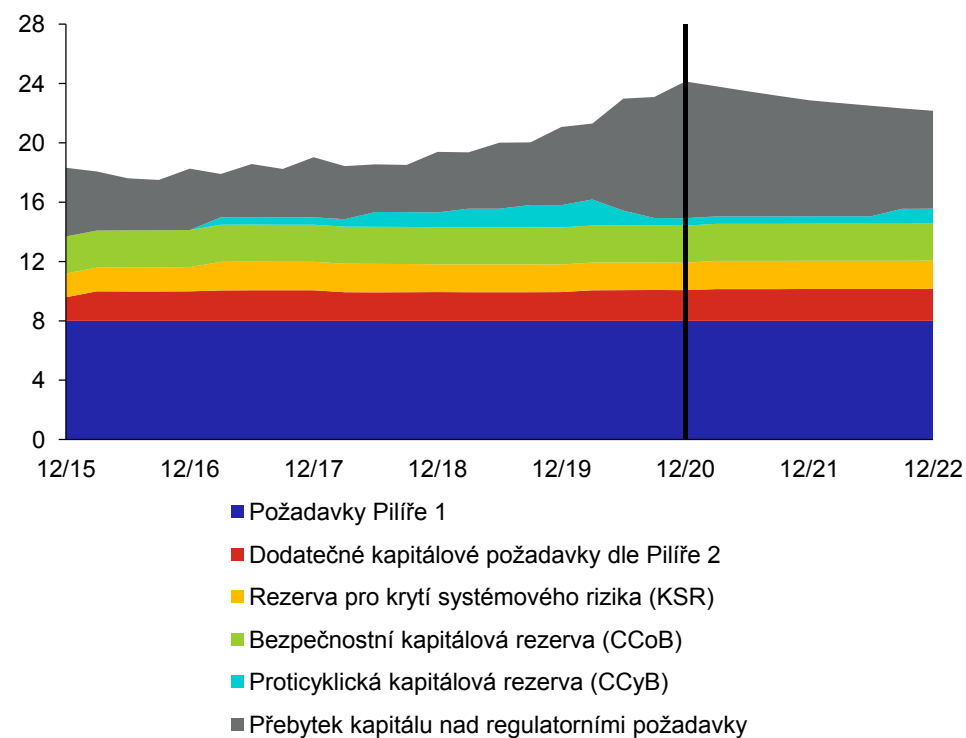
Změny v BASEL III ve srovnání s BASEL II

- **Zpřísnění požadavků na kapitálovou přiměřenost**
 - Původních 8% bylo navýšeno na 10,5%, z čehož 2,5% tvoří tzv. konzervační polštář (conservation buffer) jako kapitálová rezerva. Tento požadavek může být navýšen o dalších 2,5%, maximální požadavek na kapitálovou přiměřenost činí tedy 13%.
- **Zahrnují se další ukazatele**
 - Maximální zadluženost, tj. minimální velikost vlastního kapitálu k bilančním a mimobilančním aktivům
 - Požadavky na likviditu (globální standardy likvidity)
- **Regulace vyplácení dividend a bonusů**
 - V případě ekonomických problémů banky

Přiměřenost kapitálu českého bankovního sektoru

Struktura kapitálových požadavků v domácím bankovním sektoru

(v p. b.)

Zdroj: ČNB

Poznámka: Predikce kapitálu pro roky 2021 a 2022 předpokládá konstantní úroveň rizikových vah, rizikové expozice jsou spočteny na základě předpokladů institucí o budoucích úvěrech, které instituce uvádějí do výkazu "Plány financování banky" (FPSIFE10).

Operační riziko

- **transakční riziko**, které je rizikem ztráty z prováděných operací v důsledku chyb zaměstnanců, chyb vyplývajících ze složitosti produktů a neschopnosti současných systémů je provádět, chyb v zaúčtování a ve vypořádání obchodů apod.;
- **riziko operačního řízení**, které je rizikem ztráty z chyb v řízení aktivit ve front, middle a back office; jedná se o neidentifikovatelné obchody nad limit, neautorizované obchodování jednotlivými obchodníky, podvodné operace, praní peněz, neautorizovaný přístup k systému;
- **riziko systému** je rizikem ztráty z chyb v systémech podpory; jedná se o chyby v počítačových programech, o nesprávné a opožděné podávání informací vedení apod.
- Toto riziko je jen velmi obtížně kvantifikovatelné.

Zdroje

- www.cnb.cz
- REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5. aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2012. 423 s. ISBN 9788072612406.
- MEJSTŘÍK, Michal, Magda PEČENÁ a Petr TEPLÝ. *Banking in theory and practice*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2014. 855 stran. ISBN 9788024628707.